

Наталія Стукало, Тетяна Ковальська

ТРАНСКОРДОННЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ У ВИЩІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ:

ПОРАДНИК ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ АГЕНТСТВ ТА УКРАЇНСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

**НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО
ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Наталія Стукало, Тетяна Ковальська

**ТРАНСКОРДОННЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ
У ВИЩІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ:
ПОРАДНИК ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ АГЕНТСТВ
ТА УКРАЇНСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТІВ**

**Київ
2025**

**Затверджено
Рішенням Національного агентства
із забезпечення якості вищої освіти
(28 травня 2025 р., протокол № 8 (80))**

Т 65

Транскордонне забезпечення якості у вищій освіті України: порадник для іноземних агентств та українських університетів / Н. Стукало, Т. Ковальська. – Київ : Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2025. – 72 с.

Stukalo N., Kovalska T. Cross-Border Quality Assurance in Higher Education: A Guide for Foreign Agencies and Ukrainian Universities. National Agency for Higher Education Quality Assurance, 2025. – 72 p.

ISBN (Online) 978-617-95459-6-2

ISBN (Print) 978-617-95459-7-9

Транскордонне забезпечення якості у вищій освіті України: порадник для іноземних агентств та українських університетів розкриває питання транскордонного забезпечення якості в контексті Болонського процесу, відображає статистичні дані й існуючі практики акредитацій іноземних агентств в Україні, а також надає рекомендації іноземним акредитаційним агентствам та українським закладам вищої освіти щодо здійснення процедур транскордонного забезпечення якості в Україні, спираючись на національні законодавчі вимоги та європейські стандарти.

Cross-Border Quality Assurance in Higher Education: A Guide for Foreign Agencies and Ukrainian Universities covers the issues of cross-border quality assurance in the context of the Bologna Process, contains statistical data and existing practices of accreditations by foreign agencies in Ukraine, and provides recommendations to foreign accreditation agencies and Ukrainian higher education institutions on the implementation of cross-border quality assurance procedures in Ukraine, based on national legislative requirements and European standards.

Макетування та верстка: *Свердлик Тамири*

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти
вул.Грінченка Бориса, буд. 1, м.Київ, 01001

Свідцтво про внесення суб'єкта господарювання до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК, № 8170 від 10.09.2024 р.

Віддруковано ТОВ «МедіМакс»
Адреса: м. Київ, вул.Герцена 25/17
Телефон: +380442304949

ISBN (Online) 978-617-95459-6-2
ISBN (Print) 978-617-95459-7-9

© Стукало Н. В., Ковальська Т. А., 2025
© Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2025

Список скорочень	5
Вступ	6
Мета та сфера застосування Порадника	6
Відкритість України до транскордонного забезпечення якості	7
Виклики та ризики транскордонного забезпечення якості	8
Впровадження ефективних процесів транскордонного забезпечення якості	8
Транскордонна система забезпечення якості в контексті Болонського процесу.....	10
1. Міжнародна система транскордонного з абезпечення якості	10
Ключові принципи проведення процедур транскордонного забезпечення якості.....	11
Додаткові міжнародні документи, що сприяють транскордонному забезпеченню якості.....	13
2. Законодавство України, що стосується транскордонного забезпечення якості вищої освіти	15
Огляд системи зовнішнього забезпечення якості в Україні	15
Правова база транскордонного забезпечення якості в Україні.....	16
Сприяння Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти інтернаціоналізації.....	16
3. Транскордонне забезпечення якості в Україні: Статистика та кращі практики	18
Статистика транскордонного забезпечення якості в Україні	18
Кращі практики транскордонного забезпечення якості в Україні.....	20

Виклики та ризики у транскордонному забезпеченні якості: приклади, що викликають занепокоєння.....	22
--	----

4. Ключові міркування для іноземних агентств при проведенні акредитаційних процедур в Україні 25

Відповідність стандартам вищої освіти України	25
Визнання рішень про акредитацію.....	25
Запобігання фіктивним ЗВО та шахрайським практикам	25
Візити експертних груп та акредитаційні процедури	26
Забезпечення офіційної реєстрації освітніх програм	27
Співпраця з Національним агентством	27
Чек-лист для іноземних агентств із забезпечення якості	28

5. Поради для українських університетів, які прагнуть пройти акредитацію освітніх програм у іноземних агентствах29

Перші кроки у транскордонному забезпеченні якості вищої освіти для українських ЗВО.....	29
Дотримання законодавства України у процедурах транскордонного забезпечення якості.....	29
Як додати інформацію про іноземну акредитацію до ЄДЕБО.....	30
Чек-лист для українських ЗВО	32

Додатки34

Список скорочень

EQAR	Європейський реєстр забезпечення якості вищої освіти
ESG	Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти
ЄДЕБО	Єдина державна електронна база з питань освіти
ЄПВО	Європейський простір вищої освіти
ЗВО	Заклад вищої освіти
КМУ	Кабінет Міністрів України
МОН	Міністерство освіти і науки України
Національне агентство	Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти

Вступ

В умовах дедалі більшої глобалізації вищої освіти, транскордонне забезпечення якості відіграє ключову роль у зміцненні міжнародної співпраці, підвищенні академічних стандартів і забезпеченні взаємного визнання кваліфікацій. Цей Порадник розроблено для підтримки українських закладів вищої освіти (ЗВО), які прагнуть отримати акредитацію своїх освітніх програм у агентствах, що зареєстровані в Європейському реєстрі забезпечення якості вищої освіти (EQAR), а також іноземних агентств із забезпечення якості під час проведення процедур зовнішнього оцінювання в Україні з повним дотриманням як національних, так і європейських стандартів.

Мета та сфера застосування Порадника

Порадник ґрунтується на таких документах:

EQAR Key Considerations for Cross-Border Quality Assurance in the European Higher Education Area (Ключові питання транскордонного забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти EQAR),

Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG 2015)

(Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG 2015)), а також враховує українське законодавство і національні стандарти вищої освіти.

Він насамперед актуальний для українських університетів та іноземних агентств із забезпечення якості, які прагнуть отримати офіційне визнання результатів іноземних акредитацій освітніх програм, як альтернативи акредитації Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.

Порадник також є цінним ресурсом, що містить кращі практики

та ключові міркування, якими варто керуватися ЗВО та агентствам, що реалізують й інші форми забезпечення якості (наприклад, інституційну акредитацію, акредитацію факультетів, мікрокваліфікацій, акредитацію з виключно репутаційною метою, акредитацію без наміру отримати офіційне визнання в Україні). Незважаючи на те, що таким ЗВО та агентствам наполегливо рекомендується дотримуватися викладених у Пораднику підходів, формально вони не зобов'язані це робити, оскільки за чинним українським законодавством офіційне визнання в таких випадках не передбачене.

Відкритість України до транскордонного забезпечення якості

Система вищої освіти України є однією з найбільш відкритих до транскордонного забезпечення якості. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (далі – Національне агентство) відіграє провідну роль у забезпеченні прозорості, постійного вдосконалення та відповідності національним і європейським стандартам. Національне агентство активно підтримує співпрацю між українськими університетами та іноземними агентствами із забезпечення якості, наголошуючи на відкритості комунікації та конструктивному діалозі зі стейкхолдерами, дотриманні міжнародних угод і кращих практик, а також неухильному виконанні вимог українського законодавства та стандартів вищої освіти.

Інтеграція транскордонного забезпечення якості в українську систему вищої освіти забезпечує низку суттєвих переваг, зокрема задоволення потреб українських університетів у акредитації шляхом використання різноманітних систем оцінювання, сприяння інституційному розвитку через ознайомлення з міжнародними стандартами та методологіями, засвоєння кращих практик у сфері забезпечення якості вищої освіти, створення можливостей для професійного налагодження зв'язків з міжнародною академічною та експертною спільнотою, отримання цінних рекомендацій від визнаних міжнародних експертів.

Виклики та ризики транскордонного забезпечення якості

Попри численні переваги транскордонного забезпечення якості, у цій сфері залишаються певні виклики. Національне агентство зафіксувало випадки, коли ЗВО та іноземні агентства

із забезпечення якості не завжди дотримуються [EQAR Key Considerations for Cross-Border QA](#) (Ключових питань транскордонного забезпечення якості EQAR), [ESG 2015](#), а також чинного українського законодавства у сфері вищої освіти при проведенні акредитацій в Україні. Зокрема, деякі університети вводили в оману іноземні агентства із забезпечення якості під час онлайн-візитів; деякі

агентства, зареєстровані в EQAR, не повідомляли Національне агентство про намір проводити процедури транскордонного забезпечення якості в Україні; а окремі агентства діяли без належної відповідності українському законодавству та національним стандартам вищої освіти. Такі практики становлять відчутний ризик для якості та репутації української вищої освіти, а недотримання вимог викликає сумніви щодо надійності процедур транскордонного забезпечення якості та підриває довіру до них.

Впровадження ефективних процесів транскордонного забезпечення якості

Для збереження довіри, авторитету та академічної доброчесності надзвичайно важливо, щоб усі ЗВО та іноземні агентства

із забезпечення якості неухильно дотримувалися [EQAR Key Considerations for Cross-Border QA](#) (Ключових питань транскордонного забезпечення якості EQAR), [ESG 2015](#), чинних вимог законодавства. Цей Порадник містить роз'яснення щодо механізму про-

ведення процедур транскордонного забезпечення

якості в Україні, окреслюючи найкращі практики, законодавчі вимоги, а також ролі й обов'язки всіх сторін, залучених до процесу.

Дотримання рекомендацій, викладених у цьому Пораднику, дозволить українським університетам та іноземним агентствам сприяти розвитку надійної, міжнародно визнаної та прозорої системи забезпечення якості, яка слугуватиме на користь студентам, ЗВО і всій спільноті вищої освіти.

1. Міжнародна система транскордонного забезпечення якості

Транскордонна система забезпечення якості в контексті Болонського процесу

Транскордонне забезпечення якості є невід'ємною складовою Європейського простору вищої освіти (ЄПВО) та активно підтримується в межах Болонського процесу. Намір створити умови для здійснення зовнішнього забезпечення якості міжнародно визнаними агентствами, знайшов відображення в ключових міністерських комюніке, ухвалених країнами-учасницями ЄПВО.

У [Єреванському комюніке \(2015\)](#) міністри освіти країн ЄПВО підтвердили свою відданість такому підходу:

«забезпечити можливість для закладів вищої освіти використовувати відповідне агентство, зареєстроване в EQAR, для здійснення зовнішнього забезпечення якості, з урахуванням національних механізмів прийняття рішень щодо результатів забезпечення якості».

Це положення засвідчує визнання того факту, що транскордонне забезпечення якості сприяє розширенню автономії ЗВО, водночас забезпечуючи дотримання національного законодавства та збереження довіри до результатів зовнішнього оцінювання.

Згідно з [EQAR Key Considerations for Cross-Border QA](#) (Ключовими питаннями транскордонного забезпечення якості EQAR), транскордонне забезпечення якості визначається як:

«зовнішні процедури забезпечення якості, які здійснюються агентством поза межами країни його базування або основної діяльності».

В Україні акредитація освітніх програм іноземними агентствами, що зареєстровані в EQAR, може бути як альтернативою

національній акредитації, так і додатковим інструментом підвищення якості.

Ключові принципи проведення процедур транскордонного забезпечення якості

EQAR Key Considerations (Ключові питання EQAR), визначають фундаментальні принципи, які сприяють прозорості, відповідності європейським стандартам і взаємному визнанню результатів акредитації. Наведені нижче принципи є особливо актуальними для України:

- **Прозорість і чітко сформульовані цілі акредитації**

Базовою вимогою до транскордонного забезпечення якості є чітке визначення мети та очікуваних результатів акредитації.

«ЗВО, що планує брати участь у транскордонному забезпеченні якості, повинен чітко визначити мету процесу та очікувану додану вартість». (EQAR Key Considerations for Cross-Border QA in EHEA (Ключові питання транскордонного забезпечення якості в ЄПВО EQAR), ст. 4)

Перш ніж обрати іноземне агентство із забезпечення якості, університети повинні проаналізувати, наскільки акредитація відповідатиме їхнім потребам, національним вимогам і стратегічним цілям ЗВО.

- **Комунікація з національними органами забезпечення якості**

Іноземні агентства мають взаємодіяти з національними агентствами та іншими регуляторними органами країни, в якій проводять свою діяльність. В Україні це передбачає консультування з **Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти** перед початком процедур акредитації.

«ЗВО та агентство із забезпечення якості повинні проводити консультації та, за потреби, залучати відповідні

національні органи (наприклад, міністерства або акредитаційні агентства)». (EQAR Key Considerations for Cross-Border QA in EHEA (Ключові питання транскордонного забезпечення якості в ЄПВО EQAR), ст. 4)

Це не лише стимулює співпрацю між агентствами з метою покращення результатів зовнішнього забезпечення якості, але й сприяє офіційному визнанню результатів іноземної акредитації.

- **Відповідність національному законодавству та освітнім стандартам**

Транскордонна акредитація повинна враховувати національне законодавство, освітні стандарти та будь-які додаткові вимоги до акредитації. Заключний звіт про акредитацію має бути структурований таким чином, щоб забезпечити його визнання відповідними національними органами.

«Діяльність із транскордонного забезпечення якості може залежати від національної системи вищої освіти та інших національних правил. ... Важливо, щоб інформація щодо законодавчих рамок і національних критеріїв була публічно доступною, а ЗВО та агентство із забезпечення якості ознайомилися з ними належним чином». (EQAR Key Considerations for Cross-Border QA in EHEA (Ключові питання транскордонного забезпечення якості в ЄПВО EQAR), ст. 4)

- **Визнання та доступність результатів акредитації**

Для сприяння визнанню результатів іноземної акредитації в Україні, агентствам рекомендується інтегрувати національні критерії у звіти експертних груп та забезпечити їх оприлюднення.

«Іноземне агентство та ЗВО повинні зробити усі необхідні кроки для формального визнання рішення, ухваленого за результатами транскордонної процедури забезпечення якості, яка є альтернативою національній акредитації. ... Іноземне агентство повинно забезпечити публікацію повного звіту та відкритий доступ до нього». (EQAR Key Considerations for Cross-Border QA in EHEA (Ключові

питання транскордонного забезпечення якості в ЄПВО EQAR), ст. 6)

- **Інституційна відповідальність за забезпечення якості**

Університети несуть основну відповідальність за якість освітнього процесу. Вкрай важливо, щоб ЗВО свідомо обирали відповідне іноземне агентство, з урахуванням його цінностей, підходів та методології оцінювання, а також вимог національного законодавства.

«ЗВО має уважно проаналізувати філософію та процедури обраного агентства із забезпечення якості, щоб переконатися, що вони відповідають контексту діяльності закладу, узгоджуються з його цілями та очікуваними результатами процесу, а також відповідають вимогам національного законодавства». (EQAR Key Considerations for Cross-Border QA in EHEA (Ключові питання транскордонного забезпечення якості в ЄПВО EQAR), ст. 4)

Додаткові міжнародні документи, що сприяють транскордонному забезпеченню якості

Прихильність України до принципів транскордонного забезпечення якості також підкріплюється низкою міжнародних угод і рекомендацій:

- **Бухарестське комюніке (2012):**

«Ми дозволимо агентствам, зареєстрованим в EQAR, здійснювати свою діяльність у межах ЄПВО за умови дотримання національних вимог».

- **Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG 2015)** (Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти» (ESG 2015): Фундаментальний документ, який забезпечує узгодженість процесів забезпечення якості з найкращими європейськими практиками.

- Римське міністерське комюніке (2020):

"...ми зобов'язуємося усунути перешкоди, зокрема ті, що стосуються транскордонної діяльності зареєстрованих в EQAR агентств".

Ці міжнародні зобов'язання підкреслюють важливість усунення регуляторних бар'єрів, забезпечення взаємної довіри до процесів забезпечення якості та посилення міжнародного співробітництва у сфері вищої освіти.

Таким чином, транскордонне забезпечення якості є цінним інструментом для українських університетів, які прагнуть міжнародного визнання своїх освітніх програм, зберігаючи при цьому відповідність національному законодавству. Дотримуючись EQAR Key Considerations for Cross-Border QA (Ключових питань транскордонного забезпечення якості EQAR), українські ЗВО та іноземні агентства гарантують, що процеси акредитації є прозорими, відповідають нормативним вимогам і приносять користь усім зацікавленим сторонам.

Цей Порадник слугує практичною дорожньою картою для українських ЗВО та іноземних агентств, сприяючи зміцненню довіри, ефективній співпраці та дотриманню високих стандартів якості освіти в межах Європейського простору вищої освіти.

2. Законодавство України, що стосується транскордонного забезпечення якості вищої освіти

Огляд системи зовнішнього забезпечення якості в Україні

Нова система зовнішнього забезпечення якості в Україні була законодавчо започаткована у 2014 році, однак фактично була запущена на початку 2019 року. Наразі вона продовжує розвиватися, зокрема в частині узгодженості з європейськими стандартами та транскордонним співробітництвом з іноземними агентствами.

Акредитація освітніх програм є обов'язковою в Україні. Заклади вищої освіти можуть видавати дипломи лише за наявності акредитації відповідної освітньої програми одним із органів:

- Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти,

або

- Іноземним агентством із забезпечення якості, яке включене до офіційного [Переліку іноземних акредитаційних агентств](#)

та агентств із забезпечення якості вищої освіти, які видають сертифікати про акредитацію освітніх програм, що визнаються в Україні, затвердженого Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року №554-р (востанне оновлений 28 червня 2024 року).

У 2019 році в Україні було затверджене перше Положення про акредитацію освітніх програм. З 1 серпня 2024 року Національне агентство проводить процедури зовнішнього забезпечення якості освіти відповідно до оновленого [Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти](#), розробленого Національним агентством і затвердженого МОН у травні 2024 року.

Наразі інституційна акредитація Національним агентством не проводиться, проте нормативна база для її запровадження розробляється.

Правова база транскордонного забезпечення якості в Україні

Відповідно до **Закону України «Про вищу освіту»**, українські ЗВО мають право обирати агентство, зареєстроване в EQAR, для проведення акредитації освітніх програм. Разом з тим, акредитація освітньої програми, здійснена іноземним агентством, визнається як офіційна альтернатива акредитації Національно-

го агентства, лише за умови, що це агентство включене до **«Переліку іноземних акредитаційних агентств та агентств із забезпечення якості вищої освіти, які видають сертифікати про акредитацію освітніх програм, що визнаються в Україні»**, затвердженого Розпорядженням КМУ від 10 липня 2019 року №554-р (востанне оновлений 28 червня 2024 року).

Сертифікати про акредитацію освітніх програм (офіційні рішення про акредитацію), видані визнаними іноземними агентствами, мають таку ж юридичну силу, як і акредитація, видана Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Крім того, українське законодавство вимагає, щоб ЗВО зазначали у дипломах чітке посилання на агентство, що проводило акредитацію відповідної освітньої програми.

Сприяння Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти інтернаціоналізації

Національне агентство сприяє міжнародному співробітництву та узгодженості системи забезпечення якості вищої освіти України з європейськими стандартами **ESG 2015**. З цією метою Національне агентство заохочує українські ЗВО звертатися за іноземною акредитацією

до установ оцінювання, включених до [Переліку іноземних акредитаційних агентств](#) (затвердженого розпорядженням КМУ від 10.07.2019 №554-р), якщо це відповідає їхнім потребам і принципу «відповідності меті».

Національне агентство веде перелік іноземних агентств, які вже проводили акредитацію освітніх програм, що були визнані в Україні. Цей перелік доступний на офіційному [веб-сайті](#) Національного агентства.

Система забезпечення якості вищої освіти в Україні, започаткована у 2019 році, передбачає можливість акредитації освітніх програм не тільки Національним агентством, але й визнаними іноземними агентствами із переліку EQAR. З серпня 2024 року Національне агентство проводить акредитаційні процедури відповідно до оновленого Положення про акредитацію освітніх програм. Іноземні акредитації визнаються дійсними лише за умови, що агентство входить до офіційного переліку, затвердженого Кабінетом Міністрів України. Національне агентство підтримує інтернаціоналізацію та співпрацює з іноземними агентствами.

3. Транскордонне забезпечення якості в Україні: Статистика та кращі практики

Статистика транскордонного забезпечення якості в Україні

З 2019 року по червень 2025 року 11 іноземних агентств з 8 країн світу проводили акредитаційні процедури в Україні:

З 1 вересня 2019 року по 1 червня 2025 року Національне агентство внесло до Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО) 137 рішень іноземних агентств про акредитацію освітніх програм в Україні. Їх розподіл за рівнями освіти показано на Рисунку 1.

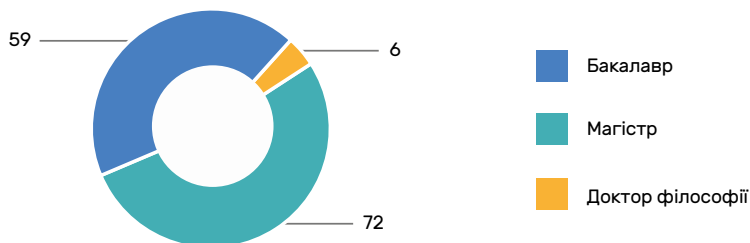

Рисунок 1. Акредитація освітніх програм іноземними акредитаційними агентствами в Україні (станом на 1 червня 2025 року), розподіл за рівнями освіти

Розподіл іноземних акредитацій за спеціальностями наведено на **Рисунку 2**.

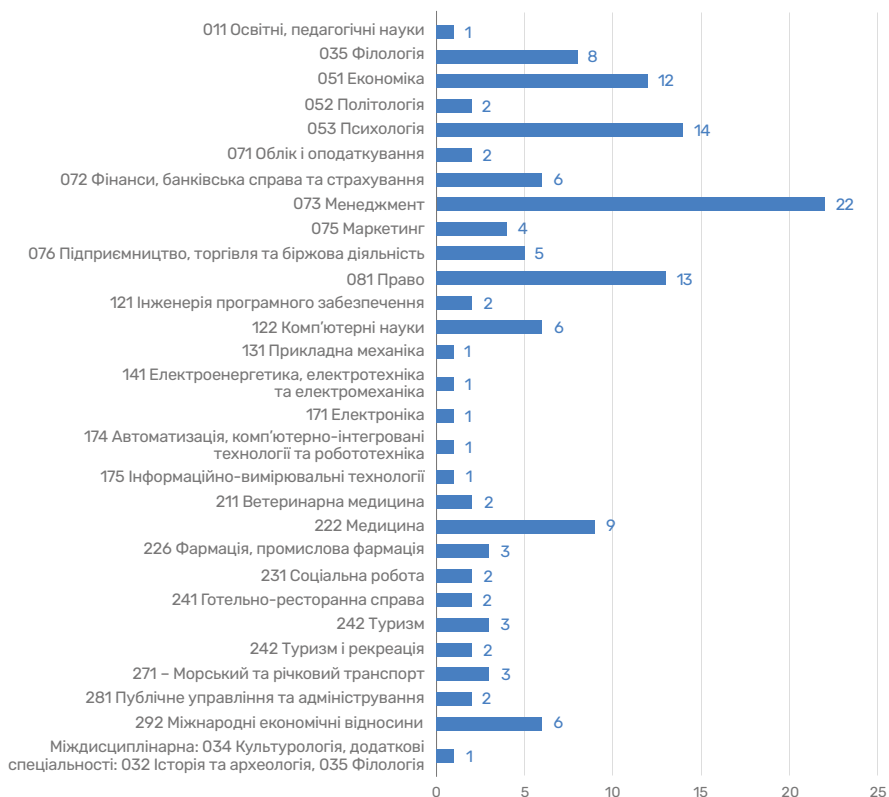

Рисунок 2. Акредитація освітніх програм іноземними акредитаційними агентствами в Україні (станом на 1 червня 2025 року), розподіл за спеціальностями

Кількість сертифікатів про акредитацію, виданих іноземними акредитаційними агентствами та внесених до ЄДЕБО, розподілено за роками на *Рисунку 3*.

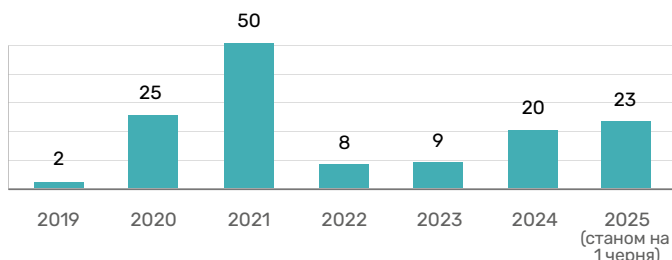

Рисунок 3. Кількість сертифікатів про акредитацію, внесених до ЄДЕБО (розподіл за роками)

Сертифікати іноземних агентств про акредитацію освітніх програм розміщуються на сайті Національного агентства в розділі **«Акредитація в міжнародних агентствах»** після внесення відповідної інформації до ЄДЕБО.

Кращі практики транскордонного забезпечення якості в Україні

Аналіз практик транскордонного забезпечення якості, проведений Національним агентством, свідчить про реалізацію низки успішних кейсів, які можуть слугувати зразком для ЗВО та іноземних агентств, що прагнуть впроваджувати подібні ініціативи в Україні. Ці приклади демонструють відповідність як національним, так і міжнародним стандартам якості та підкреслюють цінність стратегічного партнерства між українськими та іноземними агентствами із забезпечення якості.

Низка успішних кейсів може слугувати орієнтиром для ЗВО та іноземних агентств, зацікавлених у проведенні транскордонного забезпечення якості в Україні.

Успішні практики

1. Профільна акредитація іноземними агентствами

Українські ЗВО можуть звертатися до іноземних агентств,

що спеціалізуються на акредитації освітніх програм у конкретних галузях знань.

Приклад: Університет «А» звернувся до іноземного фахового агентства з акредитації у сфері ветеринарної освіти з метою акредитації своєї освітньої програми з ветеринарної медицини, забезпечивши відповідність якості освіти міжнародним галузевим стандартам.

2. Додаткова акредитація з метою підвищення якості та репутації

ЗВО можуть проходити додаткову акредитацію в іноземних агентствах для освітніх програм, які вже акредитовані Національним агентством, з метою зміцнення міжнародної репутації та довіри до якості освіти.

Приклад: У 2021 році університет «В» отримав акредитацію від агентства «У» для 30 освітніх програм, які раніше були акредитовані Національним агентством.

3. Спільна акредитація із залученням Національного агентства

Деякі іноземні агентства ще до початку процедур транскордонного забезпечення якості проводили консультації з Національним агентством і враховували українське законодавство та нормативну базу у своїх акредитаційних процесах.

Приклад: Зареєстроване в EQAR агентство «Х» акредитувало освітню програму в університеті «С» після безпосередніх консультацій із Національним агентством. До складу експертної групи було залучено українських експертів, що забезпечило оцінювання відповідності національним стандартам і посилило довіру до процедури.

Ключові елементи кращих практик

Представлені кейси відображають кращі практики транскордонного забезпечення якості завдяки таким чинникам:

- Повна відповідність [ESG 2015](#), [EQAR Key Considerations for Cross-Border QA](#) (Ключовим питанням транскордонного забезпечення якості EQAR),

-
- українському законодавству та стандартам вищої освіти;
 - Залучення українських експертів до складу експертних груп іноземних агентств;
 - Взаємодія іноземних агентств із Національним агентством перед початком процедур транскордонного забезпечення якості;
 - Використання транскордонного забезпечення якості як доповнення до національної акредитації, а не як її заміни;
 - Стратегічний відбір іноземних агентств, що відповідають профілю і специфіці ЗВО, його стратегічним цілям.

Виклики та ризики у транскордонному забезпеченні якості: приклади, що викликають занепокоєння

Попри успішні приклади транскордонного забезпечення якості в українській вищій освіті, існують також і негативні приклади, коли ЗВО або іноземні агентства надають недостовірну інформацію, ігнорують норми національного законодавства або порушують встановлені процедури акредитації. Зважаючи на це, слід підкреслити важливість доброчесності в процесах транскордонного забезпеченні якості.

Приклади проблемних практик

1. Концептуальна акредитація без фактичного провадження освітньої діяльності

Університет «D» отримав сертифікат про акредитацію строком на 7 років від агентства «W» для освітньої програми, на яку не було зараховано жодного студента і на якій не здійснювалося освітньої діяльності.

► У цьому випадку, була оцінена лише концепція програми, хоча формально видано сертифікат про акредитацію освітньої програми. Це суперечить українському законодавству, оскільки в ньому не передбачена акредитація концепцій програм за відсутності їх фактичної реалізації.

2. Ідентичні звіти експертів для різних програм та ЗВО

Дві магістерські програми з адміністративного менеджменту в університетах «E» та «F» отримали ідентичні за змістом експертні звіти та рекомендації від експертної

групи агентства «V».

- Це викликає занепокоєння щодо достовірності та якості експертного оцінювання і суперечить принципам ESG 2015, оскільки програми у різних інституційних умовах, регіональному середовищі, з різним викладацьким складом, студентською аудиторією та ресурсним забезпеченням.

3. Акредитація без виїзної експертизи

Три приватні університети – «G», «H» та «I» – отримали акредитацію медичних програм строком на 6 років від агентства «U» виключно на основі аналізу документів, без проведення візитів експертної групи, навіть у дистанційному чи гібридному форматі.

- Такі практики підривають надійність акредитаційного процесу та не відповідають вимогам ESG 2015.

4. Акредитація фіктивного ЗВО на підставі сфальсифікованих документів

Університет «J», якому було відмовлено в акредитації Національним агентством через відсутність легітимності (фіктивна діяльність, відсутність інфраструктури, недостатній кадровий потенціал), отримав іноземну акредитацію від агентства, зареєстрованого в EQAR, під час пандемії COVID-19.

- Заклад подав підроблені документи та недостовірні матеріали в межах дистанційної процедури оцінювання.

5. Акредитація програм, не зареєстрованих у ЄДЕБО

Агентство «T» акредитувало освітню програму в університеті «K», яка не зареєстрована в ЄДЕБО, що є прямим порушенням законодавства України.

В Україні щорічно зростає кількість процедур транскордонного забезпечення якості та за останні 5 років вже напрацьована низка моделей, які можуть слугувати орієнтиром для ЗВО та іноземних агентств, зацікавлених у проведенні транскордонного забезпечення якості в Україні. Разом з тим, наведені приклади свідчать про серйозні загрози у сфері забезпечення якості вищої освіти в Україні. Відкритість системи створює вразливість до зловживань з боку неякісних програм, які можуть обходити

вимоги національного законодавства та стандарти забезпечення якості. Це дозволяє подати невідповідність українським правовим нормам і ESG 2015 як нібито легітимну практику. Ключові проблеми включають ігнорування EQAR Key Considerations for Cross-Border QA (Ключових питань транскордонного забезпечення якості EQAR); нехтування вимогами ESG 2015 та законодавства України, недодержання стандартів вищої освіти; використання іноземними агентствами методологій, що допускають поверхневі, шаблонні, ідентичні оцінки для різних закладів, що підриває довіру до процесу. Показовим є те, що відсутність попередніх консультацій з Національним агентством з боку іноземних агентств призводить до неврахування національного регуляторного середовища під час здійснення транскордонного забезпечення якості.

.....

4. Ключові міркування для іноземних агентств при проведенні акредитаційних процедур в Україні

Іноземним агентствам із забезпечення якості рекомендується звертати увагу на низку важливих аспектів під час проведення акредитаційних процедур в Україні:

Відповідність стандартам вищої освіти України

Хоча іноземні агентства працюють за власними критеріями, вони повинні дотримуватись норм українського законодавства. Усі освітні програми, що реалізуються на території України, мають відповідати:

- стандартам вищої освіти, затвердженим Міністерством освіти і науки України для кожної спеціальності;
- спеціальним законодавчим вимогам, що стосуються:
 - аспірантських програм
 - вибірових компонентів навчального плану
 - мови викладання
 - інших національних нормативних актів

Іноземним агентствам рекомендується завчасно інформувати українські ЗВО про їхні зобов'язання до початку акредитаційного процесу.

Визнання рішень про акредитацію

В Україні визнаються юридично еквівалентними акредитації Національного агентства лише фінальні рішення іноземних агентств про акредитацію освітніх програм (схвалені відповідною радою іноземного агентства та підтверджені офіційним сертифікатом про акредитацію освітньої програми).

Запобігання фіктивним ЗВО та шахрайським практикам

В Україні функціонує понад 500 закладів вищої освіти, які реалізують програми різних рівнів. Іноземні агентства повинні

перевіряти легітимність установ, перш ніж приймати заявки на акредитацію.

Потенційні ознаки фіктивних ЗВО включають надання дипломів за оплату без реального здійснення освітнього процесу; фальсифікацію інформації щодо інфраструктури, кадрового складу чи акредитаційних документів (наприклад, зазначення неіснуючих корпусів або викладачів).

Іноземним агентствам слід перевіряти легітимність і статус закладу. Для цього можуть бути використані різноманітні ресурси, зокрема, [поради від EQAR](#) як розпізнати фіктивні ЗВО та шахрайські програми.

У разі виявлення фактів шахрайства або свідомого введення в оману, слід відмовити в акредитації відповідно до чинного законодавства України.

Візити експертних груп та акредитаційні процедури

Під час пандемії COVID-19 і в умовах воєнного стану в Україні допускається проведення гібридних або віртуальних візитів експертів із використанням засобів відеозв'язку. Водночас для забезпечення достовірності процесу необхідно дотримуватись таких умов:

- Під час онлайн-візитів мають бути верифіковані матеріально-технічна база та кадровий склад ЗВО.
- Усі інтерв'ю зі стейкхолдерами повинні проводитися відповідно до вимог ESG 2015.
- Рекомендується здійснювати відеозапис зустрічей та інтерв'ю для внутрішнього користування агентства.
- ЗВО та учасники інтерв'ю повинні бути завчасно поінформовані про здійснення запису.

Фізичні та віртуальні візити. Для [регульованих спеціальностей](#) (наприклад медицина, право тощо) фізичні візити до ЗВО є обов'язковими. Щонайменше частина експертної групи повинна здійснити очний візит.

Для інших спеціальностей фізичні або гібридні візити рекомендуються, однак не є обов'язковими в умовах дії воєнного стану. Віртуальні візити залишаються прийнятним варіантом відповідно до чинного законодавства України та з міркувань безпеки.

Забезпечення офіційної реєстрації освітніх програм

Деякі українські ЗВО намагаються пройти акредитацію за кордоном для освітніх програм, які не зареєстровані в **Єдиній державній електронній базі з питань освіти (ЄДЕБО)**.

Іноземним агентствам рекомендується перевіряти, чи є освітні програми, подані на акредитацію, офіційно зареєстрованими в Україні.

ЄДЕБО – це відкритий реєстр українською мовою, що містить:

- перелік офіційно визнаних ЗВО;
- зареєстровані освітні програми;
- акредитовані освітні програми;
- ліцензії ЗВО;
- дані про зарахування студентів.

Іноземні агентства не повинні акредитувати українські освітні програми, відсутні в цій базі даних.

Співпраця з Національним агентством

Національне агентство надає консультації та поради зацікавленим сторонам щодо системи вищої освіти України, українського законодавства та інформації про ЗВО в Україні. У разі потреби Національне агентство проводить презентації та вебінари для колег з іноземних агентств.

Національне агентство відкрите до пропозицій щодо обміну експертами з партнерськими агентствами. Список експертів з акредитації Національного агентства налічує близько 5000 осіб, які були відібрані, пройшли тестування та навчання відповідно до вимог Національного агентства.

Іноземні агентства можуть звертатися з питань транскордонного забезпечення якості в Україні до Національного агентства за електронною адресою: international@naqa.gov.ua

Чек-лист для іноземних агентств із забезпечення якості

✓ **Лише визнані агентства:** Щоб рішення іноземного агентства визнавалися еквівалентними національній акредитації освітньої програми, процедура зовнішнього забезпечення якості має проводитися агентством, зареєстрованим у EQAR та включеним до переліку Кабінету Міністрів України.

✓ **Дотримання національних стандартів:** Усі освітні програми, що реалізуються в Україні, повинні відповідати державним стандартам вищої освіти та законодавству.

✓ **Підтвердження остаточних рішень:** Лише фінальні рішення, затверджені колегіальним органом іноземного агентства та підтверджені офіційними сертифікатами про акредитацію, визнаються рівноцінними акредитації Національного агентства.

✓ **Перевірка на предмет фальшивих дипломів:** ЗВО мають бути легальними. Агентства повинні перевіряти легітимність програм, щоб запобігти шахрайству та видачі фальшивих дипломів.

✓ **Належні візити експертних груп:**

- Для регульованих спеціальностей обов'язкові очні або гібридні візити.
- Для інших спеціальностей можливе проведення дистанційних візитів через воєнний стан в Україні.

✓ **Співпраця з Національним агентством:** рекомендується звернутися до Національного агентства перед початком процедур транскордонного забезпечення якості в Україні.

Система забезпечення якості вищої освіти України стрімко розвивається у напрямі інтернаціоналізації та впровадження найкращих практик ЄПВО. Дотримання українського законодавства є необхідною умовою для легітимності та визнання транскордонної акредитації в Україні.

Цей розділ є практичним орієнтиром для іноземних агентств із забезпечення якості та українських ЗВО щодо особливостей правового регулювання транскордонної акредитації з одночасним забезпеченням високих стандартів якості.

5. Поради для українських університетів, які прагнуть пройти акредитацію освітніх програм у іноземних агентствах

Перші кроки у транскордонному забезпеченні якості вищої освіти для українських ЗВО

Перед початком процедур транскордонного забезпечення якості ЗВО повинні уважно ознайомитися з [EQAR Key Considerations for Cross-Border QA](#) (Ключовими питаннями транскордонного забезпечення якості EQAR), [ESG 2015](#) та дотримуватися цих принципів на практиці:

- Чітко визначити мету та очікувану користь від участі в процесі транскордонного забезпечення якості;
- Обрати агентство, яке відповідає стратегічним цілям, інституційному контексту та вимогам національного законодавства;
- Забезпечити прозорість процедури та поінформованість університетської спільноти, включно зі студентами, про наміри щодо акредитації;
- Урахувати вимоги національного законодавства, що є обов'язковими для визнання рішень про акредитацію, ухвалених іноземними агентствами;
- Прийняти рішення щодо того, чи буде транскордонна акредитація замінювати національну акредитацію або доповнювати її.

Дотримання законодавства України у процедурах транскордонного забезпечення якості

Перед початком процедур транскордонного забезпечення якості ЗВО повинні враховувати вимоги українського законодавства. Зокрема, ЗВО зобов'язані:

- Дотримуватися Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти;
- Дотримуватися стандартів вищої освіти, затверджених Міністерством освіти і науки України для кожної спеціальності.

Також наполегливо рекомендується перевірити, чи включене обране агентство до «Переліку іноземних акредитаційних агентств та агентств із забезпечення якості вищої освіти, які видають сертифікати про акредитацію освітніх програм, що визнаються в Україні», затвердженого Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року №554-р (востанне оновлений 28 червня 2024 року), та проконсультуватися з Національним агентством перед поданням заявки на проходження транскордонної акредитації.

Як додати інформацію про іноземну акредитацію до ЄДЕБО

Відповідно до п. 1 статті 18 Закону України «Про вищу освіту», Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти "вносить інформацію до Єдиної державної електронної бази з питань освіти про сертифікати (офіційні рішення) про акредитацію освітніх програм, видані іноземними акредитаційними

агентствами чи агентствами забезпечення якості вищої освіти, перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України".

Відповідно до Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, для внесення

до ЄДЕБО інформації про акредитацію освітньої програми визнаним іноземним акредитаційним агентством закладу вищої освіти необхідно подати до Національного агентства:

- **заяву, в якій вказано**
 - найменування іноземного акредитаційного агентства, яке видало сертифікат (офіційне рішення) про акредитацію освітньої програми,
 - назву відповідної освітньої програми, її номер (ID) в ЄДЕБО,
 - код та найменування спеціальності (предметної спеціальності, спеціалізації), у межах якої акредитована освітня програма,
 - ліцензію на провадження освітньої діяльності закладу вищої освіти на певному рівні вищої освіти,
 - ліцензію на здійснення освітньої діяльності за освітніми програмами, що передбачають присвоєння професійної кваліфікації з професій, для яких запроваджено додаткове регулювання (у разі, якщо це передбачено чинним законодавством);
- **завірену копію оригіналу сертифіката (офіційного рішення) про акредитацію освітньої програми** (завірення може здійснюватися нотаріально або печаткою закладу вищої освіти);
- **переклад сертифіката (офіційного рішення) про акредитацію освітньої програми українською мовою** (може бути апостильований переклад, переклад, здійснений фахівцями із завіренням закладу вищої освіти, або бюро перекладів);
- **копії оригіналу та перекладу висновку** (звіту, іншого документа з деталізованими результатами акредитації освітньої програми) іноземного акредитаційного агентства українською мовою (може бути апостильований переклад, переклад здійснений фахівцями із завіренням закладу вищої освіти, або бюро перекладів).

Прийняття рішення про внесення інформації до ЄДЕБО здійснюється на засіданні Національного агентства після перевірки документів.

Інформація про акредитацію освітньої програми визнаним іноземним акредитаційним агентством не вноситься до ЄДЕБО у випадках:

- ✗ невідповідності документів вимогам;
- ✗ відсутності акредитаційного агентства, яке видало сертифікат про акредитацію, у переліку визнаних іноземних акредитаційних агентств;
- ✗ неможливості однозначно за даними ЄДЕБО ідентифікувати освітню програму, про акредитацію якої видано сертифікат;
- ✗ подання закладом вищої освіти недостовірних документів.

Чек-лист для українських ЗВО

✓ **Лише визнані агентства:** Для того, щоб рішення іноземного агентства офіційно визнавались як заміна національній акредитації освітньої програми, процедура має проводитися агентством, зареєстрованим у EQAR та включеним до переліку КМУ.

✓ **Дотримання національних стандартів і законодавства:** Всі освітні програми мають відповідати стандартам вищої освіти та законодавству України.

✓ **Сертифікати про акредитацію освітньої програми:** Рівноцінними акредитації Національного агентства визнаються лише фінальні рішення про акредитацію освітніх програм, підтверджені відповідними сертифікатами іноземного агентства.

✓ **Співпраця з Національним агентством:** Рекомендується звертатися до Національного агентства перед поданням заявки до іноземного агентства для проведення транскордонної акредитації. Для консультацій з питань транскордонного забезпечення якості в Україні звертайтеся за електронною адресою: international@naqa.gov.ua

Українські університети, які прагнуть отримати іноземну акредитацію, мають дотримуватися національного законодавства та стандартів вищої освіти, обрати агентство, зареєстроване в EQAR і включене до затвердженого КМУ переліку, а також забезпечити прозорість протягом усього процесу транскордонної акредитації. Для офіційного визнання дійсними є лише

сертифікати про акредитацію (фінальні рішення). Наполегливо рекомендується співпрацювати з Національним агентством, щоб забезпечити належне внесення інформації до ЄДЕБО.

Додатки

Додаток 1. Посилання на документи, які слід враховувати під час проведення процедур транскордонного забезпечення якості в Україні.

- Accreditation and diploma mills. *EQAR*. URL: <https://www.eqar.eu/kb/accreditation-mills/> (дата звернення: 19.05.2025).
- Bucharest Communiqué. *EHEA*. URL: https://ehea.info/Upload/document/ministerial_declarations/Bucharest_Communique_2012_610673.pdf (дата звернення: 19.05.2025).
- ENQA briefing note on the Council Recommendation on a European quality assurance and recognition system in higher education. *ENQA*. URL: <https://www.enqa.eu/publications/enqa-briefing-note-on-the-council-recommendation-on-a-european-quality-assurance-and-recognition-system-in-higher-education/> (дата звернення: 01.06.2025)
- European Approach for Quality Assurance of Joint Programmes. *EQAR*. URL: <https://www.eqar.eu/kb/joint-programmes/> (дата звернення: 19.05.2025)
- Key considerations for cross-border QA. *EQAR*. URL: <https://www.eqar.eu/kb/cross-border-qa/key-considerations/> (дата звернення: 19.05.2025).
- Rome Ministerial Communiqué. *EHEA*. URL: https://ehea.info/Upload/document/ministerial_declarations/Bucharest_Communique_2012_610673.pdf (дата звернення: 19.05.2025).
- Yerevan Communiqué. *EHEA*. URL: https://ehea.info/Upload/document/ministerial_declarations/Bucharest_Communique_2012_610673.pdf (дата звернення: 19.05.2025).
- Заклади вищої освіти | Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. *Заклади вищої освіти | Реєстр суб'єктів освітньої діяльності*. URL: <https://registry.edbo.gov.ua/> (дата звернення: 19.05.2025).
- Затверджені стандарти вищої освіти. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/naukovo-metodichna-rada->

ministerstva-osviti-i-nauki-ukraini/zatverdzeni-standarti-vishchoi-osviti (дата звернення: 19.05.2025).

- Інформаційно-комунікаційна система (Акредитаційні справи). *Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти*. URL: <https://public.naq.gov.ua/> (дата звернення: 19.05.2025).
- Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. *Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти*. URL: <https://naqa.gov.ua/> (дата звернення: 19.05.2025).
- Освітні програми акредитовані іноземними агентствами. *Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти*. URL: <https://naqa.gov.ua/%d0%be%d1%81%d0%b2%d1%96%d1%82%d0%bd%d1%96-%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%b3%d1%80%d0%b0%d0%bc%d0%b8-%d0%b0%d0%ba%d1%80%d0%b5%d0%b4%d0%b8%d1%82%d0%be%d0%b2%d0%b0%d0%bd%d1%96-%d1%96%d0%bd%d0%be%d0%b7%d0%b5/> (дата звернення: 19.05.2025).
- Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII : станом на 1 черв. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 19.05.2025).
- Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності : Постанова Каб. Міністрів України від 30.12.2015 № 1187 : станом на 4 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-п#Text> (дата звернення: 19.05.2025).
- Про затвердження переліку іноземних акредитаційних агентств та агентств із забезпечення якості вищої освіти, які видають сертифікати про акредитацію освітніх програм, що визнаються в Україні : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 10.07.2019 № 554-р : станом на 28 черв. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554-2019-р#Text> (дата звернення: 19.05.2025).
- Про затвердження Переліку спеціальностей, здобуття ступеня освіти з яких необхідне для доступу до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання : Наказ МОН України від 22.05.2020 № 673 : станом на 31 трав. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0502-20#Text> (дата звернення: 19.05.2025).

-
-
- Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : Наказ МОН України від 15.05.2024 № 686. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1013-24#Text> (дата звернення: 19.05.2025).
 - Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG 2015). *British Council Україна*. URL: https://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf (дата звернення: 19.05.2025).

